ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ—5—ՅՈՒՆԻՍ ԲՈՒՆԵՒԻՆՆԵՐՈՒԴ—ՏԱՐԻ—ԹԻՒ—2638 Ն.—Տ.—17—ՅՈՒՆԻՍ—1880

ԳԱՅՄԱՆՆԵՐ

Տարեկան դին Կ. Պոլսոյ հմր. 10 Մէճ.
» » Գաւառաց » 12 »
Ղեցաս. » Կ. Պոլսոյ » 5 »
» » Գաւառաց » 6 »
Ցտար երկիրներու » 21/2 Լիրա
Մանուցման տողը մէկ անգամի համար 3 ղրուշ, երկու անգամի համար 2 ղրուշ է. աւելի անգամներու համար դատ տակարութիւն կը լինի։
Մէջն մի թիւ 40 փարա արժէք։

ՄԱՐԴԱԿ

ԼՐԱԳԻՐ

ՀԱՆԱՊԱՀՈՎՐԵԱՅ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԱԶԳԱՅԻՆ ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ ԵՒ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ

ԳԱՅՄԱՆՆԵՐ

Դուրս գնացած լրագրոյ ձանրու ծախքը խմբագրութեան վրայ է։
Լրագրոյս փոխարինելու համակ կամ որ և իցէ գրութիւն Խմբագիր—Տնօրէնին պիտի ուղղուի, Գալաթիա Սանտրքճը-յար Ճանապարհի թիւ 168, Նօրօ խան։
Մասիսի գրասենեակը։
Ձանրու ծախքը չվճարուած նամակ չընդունիր։
Զտպուած նամակ, յղուած, և ետ չեն տրուիր։

ԿՈՍՏԱՆԴԻՆՈՊՕԼԻՍ 5 ՅՈՒՆԻՍ

ՀԵՌԱԳՐԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

Գահիրէ 15 յունիս։

Սաստիկ յուզում կը նիրէ հոս Շահին փաշային Իտալական հպատակութիւն ընդունած լինելու լրոյն վրայ։ Շահին փաշան Իտալիոյ պաշտպանութեան ներքև դրաւ անձնն ընդարձակութեամբ կալուածներ, որք կը կարծուի թէ նախորդ Խըտիվ Իսմայիլ փաշային կը վերաբերին։ Շահին փաշան առանց անցագիր ստանալու երկէ ն. գիրտոսէն մեկնեցաւ Գաղղիական շոգենաւով մը։ Խըտիվին մէկ հրամանագիրը կը յայտարարէ թէ Շահին փաշան իւր քաղաքային և զինուորական ասպիճաններէն զրկուած է և թէ արգիլուած է իրեն Եգիպտական հողը մտնել։

Այս առաւօտ հասած հեռագիր

ԲԱՑՈՒՄ Ն

ՊԷՐԼԻՆԻ ԴԵՍՊԱՆԱԽՈՐՀՐԴԻՆ

Պէրլին 16 յունիս։

Դեսպանախորհուրդն այսօր (չորեքշաբթի) կէս օրէն երկու ժամ եռաքը Պէրլինի մէջ բացուեցաւ Թուրքօ-Հելլենական խնդրոյն զբաղելու։

Նախագահ Հովհաննէս իշխանին մէկ բանախօսութենէն յետոյ, որով բարի գալուստ կը մաղթէր տէրութեանց ներկայիչներուն, դեսպանախորհուրդը վկայագրոյց փոխանակութեան գործողութիւնները կատարեց, և օրակարգ որոշեց յաջիկայ նաստն համար, որ ուրբաթ (վաղը) կամ շաբաթ օրը տեղի կունենայ։

Դիսաը 1 ժամ երեք քառորդ տևեց։

Տէրութեանց լիազօր պատուիրակներն այս իրիկուն Պիզմարքը իշխանին ապարանքը կը ճաշեն։

Բեդրսպուրգ 16 յունիս։

Բեդրսպուրգի ժուրնալը կըսէ թէ Գարատաղի Նէքիմա իշխանը Տուլչինեան կ'ընդունի իրրև փոխարինութիւն Գարատաղի թաղուելիք հողերուն, բայց միանգամայն Գարատաղի իշխանն իրեն կը վերապահէ դնահատել դաշնագիրն, և անոր գործադրութեան համար երաշխաւորութիւններ կը պահանջէ։

Լոնտրա 16 յունիս

Օսմ. Ֆոնտ.	10 7/8
Փոխ. 1865	11 7/8
» 1869	11 3/8
» 1871	69 3/4
» 1872	19 1/2
» 1873	11 1/8
» Եգիպտ.	86 1/2
Անդղ. Ֆոնտ.	98 5/16

Փարիզ 16 յունիս

Օսմ. Ֆոնտ.	11,27 1/2
» Երկաթուղի	36,25
Գաղղ. » 5 0/0	119.92
» » 3 0/0 Նոր	85,90

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Եւրոպական Թուրքիոյ նահանգաց կաղմական կանոնադիրը քննելու պաշտօն ունեցող Եւրոպական յանձնախումբն այսօր ժամը վեցին միջոցները Ղալաթա-Սէրայի Լիսէին յատկապէս պատրաստուած մէկ սրահին մէջ նիստ պիտի ընէ առաջին անդամ։ Օսմանեան առաջին պատուիրակ և յանձնախմբին նախագահ Ասիմ փաշան Բ. Դրան պատրաստած բարեկարգական ծրագրերն այս առաջին նստին մէջ Եւրոպական անդամոց պիտի ներկայէ ի պաշտօնէ։

Ֆար տիւ Պոսֆոր իւր այս աւուրթուով կը ծանուցանէ թէ Եւրոպական յանձնախմբին տալու առաջին ճաշուն մը պիտի լինի միաձայնութեան սկզբունքին տեղ մեծամասնութեան սկզբունքն հաստատել ամէն որոշմանց համար։

——

Հայաստանի կոմէն Ռուսո—Թուրքական նոր սահմանագլուխը դնելու պաշտօն ունեցող Համիդ Անդղիացի զօրավարն իւր Օսմանցի և Ռուս պաշտօնակցաց հետ երէկ ճանապարհ ելաւ մայրաքաղաքէն։ Ընդհանուր սահմանագծին նկատմամբ արդէն համաձայնութիւն գոյացած լինելով, կը կարծուի թէ նոր դժուարութիւնք չպիտի ելնեն այս յանձնախմբին գործադրութեանց առջև։

——

Մայրաքաղաքիս առևտրական հրապարակին վրայ ցորենին 100 ին 10 նուազեցաւ վերջին օրերս, բայց հացին պաշտօնական գինն առջի վիճակին մէջ կը մնայ, և մինչև իսկ շատ թաղերու մէջ սեռակն առաջուընէն ալ դէշ է, իրաց վիճակ մը, յորմէ հացագործները միայն կ'օգտին անշուշտ՝ 'ի Ջնաս ապառողաց։

——

Կայսերական փողերանոցին տընօրէնի պաշտօնը բաղում՝ տարիներէ 'ի վեր քանի մը Սուլթանաց հրովարտակներով Տիւզեան դերդաստանին առանձնաշնորհութիւն էր, և անոր դլուխը՝ Միհրան պէյ՝ տակաւին անցեալ օր նոյն պաշտօնը կը վարէր։

Բայց ներկայ տարուան երևոյթները շինելու համար որոշուած խընայողութեանց մին ալ այս առանձնաշնորհութեան ջնջումը լինելով, Միհրան պէյ պաշտօնանկ եղաւ և անոր տեղ պարզ պաշտօնատար մը դրուեցաւ՝ Թէվֆիգ էֆէնտի անունով։ Այս փոփոխութիւնն երկուշաբթի օրը պաշտօնապէս կատարուեցաւ, և Միհրան պէյ իւր վարչութեան ներքև դտնուող բոլոր գործերն ու դրամները Թէվֆիգ էֆէնտիին յանձնեց։ Թահիր էֆէնտի անուամբ ուրիշ պաշտօնատարի մ՚ալ հրամանը տրուեցաւ որ տումարները քննէ։

——

Եւրոպական լրագիրք կըսեն թէ Թուրքիա կուզէ ամենամեծ բարեխորհրդութիւններ դործադրել, բայց ամէն կերպիւ դէմ կը կենայ եղեր տէրութեան երկիրներն ինքնօրէն նահանգաց բաժնելու դրութեան։

——

Կ. Պոլսէն կը հեռագրեն Սթանտարտ լրագրին թէ Վեհ. Սուլթանը՝ երկրին վիճակին վրայ Գարաթէօտրի փաշային կարծիքն հարցնելով, այս վերջինն ըսեր է թէ երկրին դրծոյ մէջ օտարաց միջամտութենէն խոյս տալու համար Խայրէտտին փաշային հինգադիրն հարկ է ընդունիլ։

——

Կառավարութիւնը բոլոր դաւառներն հրամանագիր մը ղրկեց ծանուցանելով որ գաղթականաց պիտոյից համար եվմացոյցին մէջ նշանակեալ 600,000 ոսկւոյ դումարն այսօրուընէ մասամբ ապառած լինելումն, և մնացածովն ալ մինչև տարւոյն վերջը գաղթականաց պիտոյքն հոգալ կարելի չլինելով, կառավարութիւնը դաւառական իշխանութեանց հրաւէր կրկարդայ որ գաղթականները տէրութեան բոլոր քաղաքաց և գիւղերէից մէջ բաժնեն համեմատական կերպիւ, այնպէս որ անոնց պիտոյքը տեղական իշխանութեան կողմանէ հոգացուին արտաքոյ կարգի միջոցներով՝ ուրբանովհետև կառավարութեան իր սրդի եւմական վիճակին մէջ, ոչ ևս կրնայ գաղթականներն հոգալ, ուստի հրաման կընէ որ գաղթականաց տրուած ուտեստի պարէնն այսօրուընէ սկսեալ ընդհատի։

——

Կայսերական Միլիէ դպրոցին քննութիւններն այս շաբթու մէջ սկսան։ Նախընթաց օրն երրորդ կարգի աշակերտք պատմութեան քննութիւնն անցուցին՝ 'ի ներկայութեան Սադրզ Յովհաննէս էֆէնտիի, Զամիլ Յովհաննէս էֆէնտիի, Միքայել Փորթուգալ էֆէնտիի և Պերատական խորհրդոյ անդամ Միսահաթ և Էրբէմ պէյերու։

——

Վաղքի լրագիրն իւր այս աւուրթուով Արեւելեան Ռումէլիի նահանգին Պուրկազ գաւառին վիճակագրութիւնը կը հրատարակէ, ուր 40,705 իսլամ՝, 17,09 Յոյն և 16,445 Պուլղար կայ եղեր, իսկ տասը փոխարէն, այն դաւառին 200 վարչական պաշտօնատարներէն 10 ը Թուրք, 24 ը Յոյն և 163ը Պուլղար են եղեր։

Վաղքի կը հարցնէ թէ ա՞յս է հաւասարութիւն։—Եթէ Պուրկազի դաւառին վիճակագրութիւնն ալ անցեալ տարի իւր հրատարակած կարնոյ նահանգին վիճակագրութեան պէս չէ, տարակոյս չկայ թէ վաղքի իրաւունք ունի այդ հարցումն ընելու։

——

Եգիպտական լրագիրք կը ծանուցանեն թէ Նուպար փաշան և իւր ընտանիքն ի մօտոյ Եգիպտոսէն պիտի մեկնին։

Այս ուղևորութեան պատճառը՝ նուպար փաշայի աղջկանց միոյն՝ այն է Զիպա օրիորդին՝ Բատէլինոյի իշխան անուն ազնուականի մը հետ ամուսնութիւնն է, որ ի մօտոյ պիտի կատարի։

——

Պուլղարիոյ կառավարութիւնն իւր ծախսոց եւմացոյցին ազդային ժողովին ներկայից տարեկան ծախքը տասն և ութ միլիոն ֆրանք է, յորմէ տասն և մէկ միլիոն ֆրանքը մի միայն պատերազմական նախապարարութեան յատկացեալ է։

——

Արևելեան Ռումէլիի մէջ այլ և այլ հասարակութեանց վիճակահանութիւնը վերջերս նահանգին հասարակային կրթութեան պաշտօնատան կողմէ հրատարակուած լինելով, արժան կըհամարիմք օրինակել։

	Հոգի
Պուլղարք	540,000
Իսլամք	180,000
Յոյնք	35,000
Կաթոլիկ Պուլղարք	18,000
Հրեայք	5,000
Հայք	1,300
Բողոքականք	200
Գումար	780,000

——

Եգիպտոսի նախորդ Խըտիվ Իսմայիլ փաշան, որ իւր հետ դանուող կանանոցին պատճառաւ հանդիստ չկրնար դտնել Նաբոլիի մէջ, Դաղղիական կառավարութեան միջնորդութիւնը խնդրեց, որպէս զի Հարէմի մասին եղած Եւրոպական օրէնսդրութիւնն իւր նկատմամբ բացառութիւն մ՚ընէ։ բայց Դաղղիական կառավարութիւնը չուզեց միջնորդել, և Նորին Բարձրապատուութիւնն և իւր բազմաթիւ հարէմը դէմ առ դէմ թողուց Եւրոպական օրէնսդրութեան հետ։

——

Լիվերփուլի լրագիր մ՚աշխարհի չորս ամենահարուստ անձանց վրայ հետաքրքրական տեղեկութիւններ կուտայ։ Ամենէն նուազ բաղդաւորելէն սկսելով, կը յիշէ Ռէնթմինթրի դուքսն (Անդղիացի) որ տարին 800 հազար Անդղ. ոսկւոյ եկամուտ ունի։ որով, հետևեւաբար, առանց իւր դրամագլխին դպչելու՝ կընայ մէկ օրը 50 հազար ֆր. ծախք ընել։ Անկէ աստիճան մը վերն է Ամերիկացի Ճոնէս Օվ Նէվարա անուն Ներակոյսի անդամ հարուստ մարդն, որ տարին մէկ միլիոն Անդղիական ոսկւոյ եկամուտ ունի, և հետևեւաբար ամէն վայրկեան 50 ֆրանք կրնայ ծախք ընել, առանց իւր դրամագլխէն բան կորսնցնելու։ Յետոյ կուգայ Ռօչիլտի դերդաստանին գլուխն, որ տարին երկու միլիոն Անդղ. ոսկւոյ եկամուտ ունենալուն պատճառաւ, ամէն ժամ կրնայ 6000 ֆրանք ծախք ընել առանց բան մը կորսնցնելու իւր դրամագլխէն։ Ամենէն վերն է չորրորդ հարուստն, որ է Պ. Ճ. Վ. Մաքէյ, ծնունդեամբ Իրլանդացի և այժմ Ամերիկացի։ Աշխարհիս վրայ այս մարդէն աւելի հարուստ դտնել անհնար է։ Տարին 2 միլիոն 750 հազար Անդղ. ոսկւոյ եկամուտ ունի, այնպէս որ ամէն օր 175,000 ֆրանք ամէն ժամ 7,500 ֆրանք և ամէն վայրկեան 125 ֆրանք կրնայ ծախք ընել առանց իւր դրամագլխին դպչելու որ չորս հինգ գլուխ Անդղ. ոսկի է, (այն է՝ մէկ միլեառ (երկիլիոն) 375 միլիոն ֆրանք։)

Այս մարդը տասն տարեկան հասակին մէջ փարա մը չունեցող խեղճ տղեկ մ՚էր Իրլանտիոյ մէջ, և տակաւին տակէ տասն և վեց տարի առաջ մնանկացած էր։ Բայց յարատև աշխատութեամբն, ուղղութեամբն և յաջող գործառնութեամբք այժմ աշխարհիս առաջին հարուստն է և ամենամեծ արծաթի հանքն ինք կը բանեցնէ։ Տակաւին քառասուն տարեկան է, այնպէս որ եթէ արդի ընթացքին մէջ շարունակէ, չմեռած՝ իւր հարստութիւնը կրնայ եռապատկել։ Իւր վարքն ամէն պատանեաց ու երիտասարդաց համար լաւ օրինակ մ՚է։

——

Առևտրական և երկրագործական նախարարութիւնը բոլոր դաւառները մեծ քանակութեամբ ճակնդեղի (բանճար) սերմ ղրկեց՝ տէրութեան երկիրներուն մէջ նոր մշակութիւնը տարածելու համար։ Յիշեալ նախարարութիւնն այս միջոցաւ կը յուսայ նաև նոյն իսկ Թուրքիոյ մէջ չինել տալ ճակնդեղէ արտադրեալ շաքարն, որ հանապազօրեայ սպառման առաջին նիւթերէն մին է։

——

Թուրք լրագիրք կը ծանուցանեն թէ առևտրական և երկրագործական նախարարութեան հրամանին համեմատ, շրջակայ դաւառներէն մեծ քանակութեամբ եդիպտացորեն և դեղնախնձոր (փաթաթէս) ղրկուած է Տիարպէքիր՝ դաւառին աղքատ երկրագործաց բաշխուելու համար, այն պայմանաւ որ յառաջիկայ տարուան հնձոց ժամանակ կառավարութեան վերադարձնեն անոնց փոխարէնը։

——

Իկիրակի իրիկուն Եւրոպայի մը վարձու ձիով Բէրայի մեծ փողոցը առևտրական Բլուպին մօտը տեղ մը դնացած լինելով, երբ ձիէն վար իջնելով վարձուն վրայ խօսիլ սկսաւ, ձիապանին (սուրճիին) հետ կռուի բռնուեցաւ։ և կ'երևի թէ իւր փաստերը տկար լինելով, խեղճ մարդուն դլխուն կապարաւոր դաւազանի հարուած մ՚իջեցնելով, տչքը հանեց և երեսը բոլորովին պատռեց։ Խեղճ ձիապանն ողբալի վիճակի մէջ հիւանդանոց մը փոխադրեցաւ, իսկ Եւրոպացին, որ այս պատրագայիս մէջ վայրագ Զուլուէ մը տարբերութիւն չունենալ կը թուէր, փախաւ անհայտ եղաւ։

——

Համբուրգի կառավարութենէն երաշխաւորեալ դրամական մեծ վիճակահանութիւնն առաջին բաժնին մէջ դլխաւոր պարգևներէն մին Թուրքիայէն շահուած է։ տասը համար բնական է որ այն պետական վիճակահանութեան մասնակցելու փափաքն ծագի։ Մեր այս աւուր թուոյն մէջ յիշեալ վիճակահանութեան երկրորդ բաժինն հրատարակուած է, տասնակաց վաճառումն ստանձնող տուներէն մէջ այն կողմէ։

ԿՈՍՏԱՆԴԻՆՈՊՕԼԻՍ

ԷՈՂՈՎՄԸ ՈՒՄՈՒՍԻ

Երկկ իրիկուն զոցուեցաւ		11,39
Այս առաւօտ բացուեցաւ		12, 2
Կէս օրին		12, 2
Բումէլի երկթուղի	Ֆր	36,
Թղթադրամ	Օսմ. լիր.	1175
Թրամուայ	»	550

ԸՆԹԱՑՔ ԱՐԺԵԹՂԹՈՑ

4 Յունիս

Սօսիէթէ Ժէնէրալ	Անդղ. լիր.	4.20
» Փոխանակութեան	»	3, 5
Կ. Պոլսոյ Պանքային	»	7, 5
Ֆրէսի Ժէնէրալ	»	3,25
Փոխ. 1863	Ֆր.	—,
» 1865	»	58,
» 1869	»	57,
» 1872	»	19,50
» 1873	»	54,50

ԸՆԹԱՑՔ ԴՐԱՄՈՑ

5 Յունիս

Անդղ. լիրա	դրշ.	110 6
Նարոլէան ոսկի	»	33
Իմպէրիալ Ռուս	»	90 20
Ռուսական թղթդրմ.	8 բալ.	50 քարէք
Գերբմից	դրշ.	51 27
Մէճիտիէի տարբերութիւն	»	7 38
Հինգնոց	»	207 30
Մէթալիք	»	211
Պղինձ	»	518
5 փարանոց	»	300

ԱԶԳԱՅԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Ս. Պատրիարք հայրը նախընթաց օրն այցելութիւն տուաւ ներքին գործոց նախարար Մահմուտ Նէտիմ փաշային։

Նորին Սրբազնութիւնը Պարսից դեսպան Մօհսին խանին ալ այցելութիւն տուաւ։

——

Կարինէն եկած հեռագրեր կը ծանուցանեն թէ տեղւոյն նորընտիր առաջնորդ Գեր. Օրմանեան Տ. Մաղաքիա Ծ. վարդապետն յիշեալ քաղաքն հասեր է, և կարնոյ Հայք սիրալիր ընդունելութիւն ըրեր են իրեն։

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

Բ. Դուռը դեսպանաց համիտմատ ծանուցագրին պատասխանը չուշացուց։ Երկուշաբթի օրը նախարարաց խորհուրդ եղաւ, և պատասխանին ձևն որոշուելով, արտաքին գործոց նախարարը քանի մը պաշտօնատարաց հետ մինչև կէս գիշեր Բ. Դուռը մնաց, և Թուրքերէն պատրաստուած պատասխանը թարգմանուելով և կոկուելով երեքշաբթի առաւօտ ղրկուեցաւ։ Սեմաֆօռ լրագիրը Բ. Դրան պատասխանին իմաստը կը հրատարակէ, որ աւելի պատշաճից համեմատ չինուած կերևի, քան թէ ճիշդ բընագրէն քաղուած։ Ստոյգ տեղեկութեանց նայելով, Բ. Դրան պատասխանը՝ համիտմատ ծանուցագրին ամեն կէտերուն չպատասխաներ տակաւին, այլ միայն Հելլենական խնդրոյն վերաբերեալ կէտին, որուն ստիպողականութիւն տրուած է, ըստ որում յունիս 4/16 ին դեսպանախորհուրդ մը կը գումարուի Պերլին, Յունաստանի սահմանաց գործը կարգադրելու համար։ Բ. Դուռը ցաւ կը յայտնէ եղեր որ դեսպանախորհրդին մէջ իրմէ երեսխոսան չպիտի գտնուի։ Իսկ համիտմատ ծանուցագրին Դարատաղի և Փոքր Ասիոյ վերաբերեալ կէտերուն պատասխանը վերապահուած է, և այս օրերս նախարարք զայն որոշելով պիտի հաղորդեն եղեր։

Դեսպանախորհուրդն երէկ՝ չորեքշաբթի՝ պիտի գումարուէր և կըսուի թէ Թուրքիա և Յունաստան, որք չպիտի մասնակցին անոր, իրենց դիտողութիւններն ուրիշ տերութեան մը երեսփոխանին ձեռամբ պիտի կրնան ներկայել։ Այս որոշումն, եթէ ստոյգ է, բաւական խիստ է, և Պերլինի դաշնագրին 24րդ յօդուածին տրամադրած միջնորդութիւնը զարմանալի կերպիւ մը կը գործադրէ։

Եւրոպական թերթերը կը շարունակեն Պ. Կոչէնի պաշտօնին վերայ խօսիլ, և Անգլիոյ գլխաւոր թերթը՝ Թայմզ՝ խիստ վհատեցուցիչ կերպիւ կը դատէ Թուրքիոյ վիճակը։ Վաղ կամ՝ անագան, Յունաստան և Դարատաղ դահուն կուտիւն պիտի ընդունին։ բայց Օսմանեան երկրին վիճակը բարեքերու խնդիրն աւելի դժուարին է։ Ընդհանրապէս կը յայտարարուի թէ կա՛մ պէտք է որ Բ. Դուռն հիմնական և իրական բարենորոգումներ ի գործ դնէ, որպէս զի երկրին ապագայն ապահովի, կամ՝ եթէ ոչ, իրաց վիճակն աւելի կրնայ վատթարիլ։

Եւրոպա հրամայական կերպիւ բարենորոգումներ կը պահանջէ, իսկ Բ. Դուռն հարցնել կը թուի թէ ի՞նչպէս կրնան գործադրիլ անոնք՝ քանի որ դեռ քաղաքական ծանր խնդիրներ տակաւին լուծում չեն ընդունած և զինուց շառաչիւնը կրնայ մէկ վայրկեանէն միւսն հընչել։ Այսու ամենայնիւ ներկայ Անդլիական նախարարութիւնը խիստ ազդեցութեամբ կը գործէ, և կը կարծուի որ բարենորոգմանց խընդրոյն ամեն բանէ աւելի կարևորութիւն տայ։ Եւրոպա բարենորոգմանց գործադրութեան համար ըստակ չկենալու պատճառանքն ընդունելու տրամադիր չերևիր, քանզի ապացուցեալ է, որ Թուրքիոյ իրական եկամուտները կը վատնուին, և կոմս Շուվալոֆ Պերլինի վեհաժողովին մէջ ըսած էր թէ Թուրքիոյ եկամուտներուն հաղիւ մի երրորդը կայսերական դանձը կը մնայ, մնացեալը ճանրէն կը խոտորի։ Այսպիսի զեղծման մ՚առաջքն առնու համար դարձեալ բարենորոգում և կանոնաւոր վարչութիւն պէտք է, սակայն Եւրոպական տերութիւններէն ոմանց իրական հսկողութեան ներքև Թուրքիոյ վերակենդանութիւնն յուսահատական գործ մը չը համարուիր ջատ Եւրոպացւոց։ Իսկ Բ. Դուռը կը ջանայ ի բաց վանել այդ հսկողութիւնն, որ միջամտութիւն կենթադրէ։ Այս կէտիս վրայ ոչ միայն Եւրոպիոյ և Թուրքիոյ՝ այլ և նոյն իսկ Եւրոպական տերութեանց միջև կրնան անհամաձայնութիւնք ծագիլ։ Թուրքիա կը մերժէ միջամտութիւնն, և տակաւին դժուարին է հաւաքական հսկողութիւն ընել, և Անգլիա կրնայ առաջարկել որ այս պաշտօնն իրեն յանձնուի։ Բայց միւս տերութիւնք պիտի հաւանի՞ն ասոր։ Ինչպէս կը տեսնուի, խնդիրը բաւական կընճռալից է, և լուծման համար՝ Եւրոպական տերութեանց չափաւորութեան հետ Դրան յօժարակամութիւնն անհրաժեշտ կ՚երևի։

ԾԱՆՈՒՑԱԳԻՐ

ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՏԷՐՈՒԹԵԱՆՑ

Ամսոյս մեկ անցեալ չորեքշաբթի օր վեց տերութեանց դեսպաններուն կողմէ Բ. Դրան մատուցուած համիտմատ ծանուցագրին ամբողջ թարգմանութիւնն, որուն Հայասանի վերաբերեալ մասն երէկ հրատարակած ենք։

Կ. Պոլիս 11 յունիս 1880

«Պ. Նախարար։

«Պերլինի դաշնագրին ինչ ինչ տրամադրութեանց գործադրութեան մասին տեղի ունեցած յապաղումնք՝ յիշեալ դաշնագիրն ստորագրող տերութեանց կողմէ կարծեաց փոխանակութեան մը պատճառ եղան, որոյ վրայ ճանչեցին թէ Եւրոպական կարևորութիւն ունեցող գործ մ՚էր վերջ տալ այս յապաղմանց, և ընդունեցին թէ իրենց ջանից միութիւնն ամենէն ապահով միջոցն էր ձեռք բերելու այն արդիւնքները զորս Պերլինի միջազգային դաշնագիրը նպատակ ունէր ապահովել։

«Այս կրկին պէտքն ղղալով և միւս տերութեանց հետ կատարեալ համաձայն լինելով, իմ կառավարութիւնս պաշտօն յանձնեց ինձ Ձեր Վսեմութեան հասկցնել թէ ինք ի՛նչ տեսակէտով կը նայի այն այլ և այլ խնդրոց վրայ, որք Պերլինի դաշնագրին տրամադրութեանց մի մասին անգործադրութենէն ծագումառած են։

«Թուրքիոյ և Յունաստանի սահմանաց ուղղութեան նկատմամբ՝ անցեալները Բ. Դուռը Սալիսպըրի Մարքիզին կողմանէ եղած և տերութիւններէն ընդունուած առաջարկ մ՚ստացաւ, որուն համեմատ միջազգային յանձնախումբ մը սահմանագլուխ դաւառները պիտի երթար այս ուղղութիւնն որոշելու։

«Վեհ. Սուլթանին կառավարութիւնն՝ փոխանակ՝ ինչպէս որ հրաւիրուած էր, այն առաջարկին հաւանութիւն տալու, անոր գործադրութեան մէջ պատահելիք դժուարութիւնները միայն ցոյց տուաւ, առանց վերջնական պատասխան մը տալու։

«Ուստի, միջնորդ տերութիւնք պարտաւորեցան իբրև մերժում նկատել այս լռութիւնն, և հետեւաբար պարտաւորեցան այս Թուրքո-Հելլենական սահմանագլխոյ ուղղութեան գործին այն լուծումը տալու միջոցները խորհիլ, զոր Բ. Դրան հետ որոշելու անօգուտ փորձ մ՚ըրած են և զոր Թուրքիոյ և Յունաստանի շահերն հաւասարապէս կը պահանջեն։

«Որոշեցին ուրեմն որ Գերմանիոյ Վեհ. կայսեր մօտ դանուող իրենց դեսպաններն ամսոյս 16 ին Պերլինի մէջ ի դեսպանախորհուրդ գումարին՝ ձայնից մեծամասնութեամբ և յատուկ հմտութիւններ ունեցող սպայից օգնութեամբ որոշելու այն վերջնական գիծը, զոր կը պատշաճի ընդունիլ։ Տերութեանց միջև կարգադրուած է նաև որ դեսպանախորհուրդն որոշում մը տուած ին պէս, յանձնախումբ մը պիտի կընայ սահմանագլուխն երթալ, և ընդհանուր սահմանագծին վերաբերեալ երկրորդական խնդիրներն որոշել։

«Տերութիւնք միւս կողմէն կը տեսնեն թէ Գարատաղի սահմանագլխոյ խնդրէն յառաջ եկած իրաց վիճակն առաւել մեծ ուշադրութիւն և ստիպողական լուծում մը կը պահանջէ։ Օսմանեան իշխանութիւնք չգործադրեցին Բ. Դրան և Գարատաղի միջև մեծերս շինուած պայմանագիրն, որուն տերութիւնք հաւանութիւն տուած էին 1880 ապրիլ 18 ի Բրօթոգոլով։ Օսմանեան իշխանութիւնք վեհ. Սուլթանին կառավարութեան կողմանէ ընդունուած կարգադրութիւնն եղծեցին թոյլ տալով Ալպանիացւոց, որ Գարատաղի թողուելիք քանի մը գիւղերը դրաւեն։ Վայրկենէ վայրկեան կռիւ մը կրնայ ծագիլ Գարատաղցի զօրաց և անոնց դէմ գտնուող Ալպանիական հըրոսախմբոց միջև։

«Հետևաբար տերութիւնք հարկ անհրաժեշտ կը համարին վեհ. Սուլթանին կառավարութիւնն հըրաւիրել որ ամենաբացորոշ խօսքերով իւր դիտաւորութիւններն յայտնէ Գարատաղի սահմանագլխոյն նըկատմամբ, և իրապէս ի գործ դնէ Բ. Դրան և Գարատաղի միջև տեղի ունեցած կարգադրութիւնը։

«Տերութիւնք կանխաւ Բ. Դրան վրայ կը թողուն այն ծանր հետևանաց պատասխանատուութիւնն որք կրնան յառաջ գալ այդ իշխանութեան ստացած իրաւունքը դոհայներու մասին նոր յապաղումներ բերուելէ։

«Վերջապէս, հարկ եղաւ որ տերութիւնք երրորդ խնդրոյ մը վրայ ալ իրենց ուշադրութիւնը դարձնեն։

«1878 յուլիս 13 ի դաշնագրին 61րդ յօդուածով Բ. Դուռը խոստացաւ առանց այլ ևս յապաղման գործադրել այն բարեւարութիւնն ու վարչական բարենորոգումները, զորս տեղական շահերը կը պահանջեն Հայոց բնակած դաւառներուն մէջ, և այս ժողովրդոյ ապահովութիւնն երաշխաւորել Չերքէսաց ու Քրդաց բռնութիւններուն ու հարստահարութիւններուն դէմ, և այս նպատամբ ձեռք առնուած միջոցները պարբերաբար իմացնել տերութեանց, որք անոնց գործադրութեան հսկելու պաշտօն ունին։

«Իմ կառավարութեանս ստացած տեղեկութեանց նայելով, Բ. Դուռն ոչինչ ըրած է ծանօթացնելու համար այն միջոցները, զորս կընար ձեռք առնուլ ի գործադրութիւն Պերլինի դաշնագրին 61րդ յօդուածին։ Բ. Դուռն որ և է ապնջութիւն չէ ըրած այն հսկողութեան նկատմամբ՝ զոր տերութիւնք պարտին ի գործ դնել։

«Տերութեանց գործակատարներէն (հիւպատոսք) եկած տեղեկագիրք կ՚ապացուցանեն թէ յիշեալ դաւառաց վիճակն ողբալի է, և իմ կառավարութիւնս չկրնար ընդունիլ որ Պերլինի դաշնագրին իրաց այս վիճակին բարւոքման վերաբերեալ տրամադրութիւններն առելի երկար ժամանակ մեռեալ տառ մնան։

«Միւս կողմէն, համոզուած լինելով որ Տերութեանց միաբան և անդուլ գործողութիւնը միայն կրնայ սահպել զԲ. Դուռն՝ կատարելու այն պարտականութիւնները՝ զորս ստանձնած է այս մասին, իմ կառավարութիւնս, իբրև ըստորագրող Պերլինի դաշնագրին, ինքզինք պարտաւոր կը տեսնէ յիշեալ դաշնագրին 61րդ յօդուածին ամբողջական և անմիջական գործադրութիւնը պահանջել, և Վեհ. Սուլթանին կառավարութիւնն հրաւիրել, որ նոյն յօդուածին տրամադրութեանց համաձայնելու համար ձեռք առած միջոցները բացորոշապէս յայտնէ։

«Ձայս Ձեր Վսեմութեան (Ապէտին փաշային) ծանուցանելով, պարտ անձին կը համարիմ Ձեր ամենալուրջ ուշադրութիւնն հրաւիրել այն պատասխանատուութեանց ծանրութեան վրայ, որոց ներքև կ՚ինկնայ Բ. Դուռն, եթէ նորէն յապաղի գործադրել այն միջոցները, զորս տերութիւնք միաբանութեամբ անհրաժեշտ կը համարին թէ՛ Օսմանեան տերութեան և թէ՛ Եւրոպիոյ շահուց համար։

«Հաճեցէք ընդունիլ և։

ՎԻՃԱԿԱԳՐԱԿԱՆ

Ս. ՏԷՐՍԻՄ

Պատեհութիւն ունենալով Տերսիմ ելեան սարին և միջին մասերը շրջելու, որ ինչպէս յայտնի է՝ կոլիփսեայ կղզւոյն նման անմատչելի է մահկանացուաց, կարևոր կը դատիմ սոյն վտանգաւոր՝ սակայն հետաքրքրական լերան բընական դրից, բնակչաց որքանութեան և սովորութեանց վերայ մօտէն ստացած տեղեկութիւններս հրատարակել, որոնք ո՛չ սակաւ արժանի են ուշադրութեան։

Այս լերան բուն Տերսիմ կոչուած մասն աչքէ անցունելու մի դիւրութիւն չկրնալով ձեռք բերել, որ Կիւլլապի տրամադրութեան տակ թերևս բաղմաթիւ «աշրէթ»ներու բաժանեալ է՝ միայն արևմտեան և հիւսիսային կողերուն վերայ մեծ նշանակութիւն ունեցող Մանդուր կամ Օվաճըն, և Կալան կամ Տուժիկ կոչուած մասերը քննած եմ, որ իրարմէ 8 ժամու ճանապարհ հեռաւորութիւն ունին։ Ճանապարհորդ մը՝ երբ զայս լեռն իւր արտաքին երևութովն դատի, կը կարծէ թէ ջրհեղեղի հոսանքներէն մղուած ժայռերու շեղջակոյտ մ՚է։ բայց երբ մէջը մտնէ, կըզմայլի այն ընդարձակ անտառներուն և լեռնադաշտերուն վերայ, որ Տերսիմը, Տուժիկն ու Մանդուրը իրարմէ կանջրպետեն՝ որոնք եթէ լաւ խընամուին, 500,000 և աւելի բընակչաց կրնան տնտնդ մատակարարել։

Լերան երկու սուր ծայրերն՝ Մանդուր և Տուժիկ՝ բոլորովին անմարդաբնակ են, և Մանդուրի գագաթն է որ մինչև Պարսկաստան կը տարածի։

Բուն Տերսիմը՝ Բղուայ արևմտեան և Երզնկայի ու Դերջանի հարաւային կողմն է, որ Կամախի լեռներէն կ՚սկսի և Բէլբիւդի հարաւակողմը կը տարածի։

Թէ՛ Տերսիմցիք, թէ՛ Տուժիկք և թէ՛ Մանդուրցիք դիմաւորեալ են ամենէքին, ո՛չ միայն արտաքուստ եղած յարձակմանց դիմադրելու համար, այլ և ի ներքուստ, դի այս «Աշրէթք» ընդհանրապէս իրարու հետ հաշտ չըլլալով, պատեհ առիթ մը ձեռքերնին անցած ատեն զիրար կ՚սպառեն։ բայց այսու ամենայնիւ եթէ արտաքուստ յարձակում մը լինի, իրարու դէմ ունեցած վրէժխնդրութիւնն մէկ կողմ թողլով կը միանան անմիջապէս և կը դիմակալեն արտաքին յարձակմանց։

Տերսիմի՝ Մաղուն կամ Օվաճըն կոչուած մասին մէջ դղեակաւոր 12 «Աշրէթ»ներ կան, որոց անուանքն են՝ Շամ-ուշաղի, որ ի պահանջել հարկին կրնայ իւր մէջէն 300 զինեալ անձինք հանել, Խօշ-ուշաղի՝ 400 անձինք, Տեվրիշ ձէմալ՝ 200 անձինք, Կէօչէր-ուշաղի՝ 150, Թօփուզ-ուշաղի՝ 300, Կեամ ուշաղի՝ 400, Շէյխ-Հասան՝ 5000 անձինք՝ իւր «Լօղդէթ» կոչուած ցեղերովն, Կօրուշան՝ 2000 անձինք, Պէկկէր-ուշաղի՝ 100, Ասլան-ուշաղի՝ 500, Պրիմ ուշաղի՝ 500 և Պէթ ուշաղի՝ 200 անձինք։ Իսկ Տուժիկ կամ Կալան կոչուած մասին մէջ կան դըղեակաւոր 10 «Աշրէթ»ք և որոց անուանքն են՝ Տիրէք ուշաղի՝ 150 անձինք զինեալ, Խարապալ ուշաղի՝ 2000, Մանդուր ուշաղի՝ 100, Տամ ուշաղի՝ 200, Լէրթիկ ուշաղի՝ 500, Խուզուլլան՝ 1500, Խրբխան՝ 3000, Սըր օղլի՝ 500, Բիրվանք՝ 1500, Ախուշախ՝ 600։

Տուժիկք և Մանդուրցիք, որք ուժեղ և քաջառողջ մարդիկ են, փոխանակ լեռնադաշտերը մշակելով ապրելու, աւաղակութեամբ ու տուարածութեամբ կապրին։ ասոնցմէ ամենէն աղքատն ունի առ նուազն 10 կով և նոյնչափ ոչխար։ Խիստ քիչերն են որ անտառէն փայտ ջարդելով քաղաքները կը տանին վաճառելու, որք ըստ մեծի մասին աւաղակութենէ ձեռք քաշած մարդիկ են, վասն զի սոքա մի սովորութիւն ունին, որ աւաղակութեան մէջ եթէ գնասուելու ըլլան, այսինքն, եթէ կրտրիճ ճանապարհորդի մը գլայ յարձակելով յաղթուին անկէ և վերք առնուն, լեռը դառնալով ոչխար մը կամ եղն մը կը զոհեն ի քաւութիւն մեղայ իւրեանց, և այլ ևս գողութիւն չընելով՝ առուտրով մը կապրին։ Զմոռնանք ըսել՝ որ սոքա ամենէքին Պարսկադէն են, այլ ո՛չ նոյնքան մոլեռանդ։

Կերած հացերնին կոբեկալիւրով շինուած է, զոր ամենայն ախորժանօք կուտեն՝ մածունի, չոր թանի և իւղի հետ։ Մին այն ատեն կուտեն, երբ իրենց ոչխարներէն կամ կովերէն մին հիւանդանայ, զոր անմիջապէս մորթելով իրենց մէջ կը բաժնեն և խաշելով կուտեն։

Բնական տուներնին միայարկ և ընդհանրապէս կաղնիի փայտերով շինուած են, որոնք քաղաքներու կամ գիւղերու պէս միախառնմամբ չըլլալով՝ զատ զատ են, օրինակի համար, 3 տուն տեղ մը, 5 տուն տեղ մը, 8 տուն տեղ մը եւ, որոնց ներքին կողմերը խոր տեղեր պահած ունին՝ ի՛նչ որ դողցած են ճանապարհորդներէ։

Եթէ Տուժիկներու պատմածն անտարակոյս չէ, շիտակը խիստ զարմանալի է։ Կըսեն թէ տարին առնուազն 10 տեսակ Օսմանեան հարկահաւաքներ կուգան, որք՝ երէկ ուրիշի մը ձեռօք հաւաքուածն այսօր դարձեալ կը պահանջեն և կառնուն, և այսպէս հետզհետէ կերթան ու կուգան, որոց իւրաքանչիւրին վճարելու համար ուրիշ միջոց մը չգտնալով դանել, կը պարտաւորին աւաղակութեան ելնել և ալ ձեռօք կողոպտածներն ձախ ձեռօք հարկահաւաքներու տալ։

Տերսիմի Տուժիկ կոչուած մասին մէջ կան նաև ադահանքեր և ոսկոյին ջուրեր, որոց մէջ նշանաւոր է Շահ Հիւսէյնի օղլուի ադահանքը, զոր կառավարութիւնը դրաւած է։

Սոյն լերան մէջ նշանաւոր են խարաչոր սու, խարակէօլ սու, Մանդուր սու, Ախ սու և Մէրճան սու կոչուած ջուրերն, որք ճախապարին ներքև իրարու խառնուելով Մուրատ գետը (Եփրատայ մէկ թեւը) կը թափին։

Թէպէտ Տերսիմի ամեն կողմերն Հայկական գերեզմանատուններով վանքերով ու եկեղեցիներով լի են, բայց ամենէն ընտիրներն ու քիչ քայքայուածներն են՝ Կեավ ուշաղի կոչուած «Աշրէթի» մէջ գտնուածներն, ինչպէս, Էյրի-բունար՝ 2 եկեղեցի, Խըզրլ-վերան՝ 2 եկեղեցի, Խալէ-տերէսի՝ 2 վանք՝ սրբատաշ քարերով շինուած, Բըրտօ՝ 1 վանք, Մօղոսոր՝ 1 եկեղեցի կարմիր քարերով շինուած, Քուպակէր՝ 1 եկեղեցի կաթուղիկէ, Բարտի՝ 1 եկեղեցի և 1 վանք, Զախրարի՝ 1 վանք, Զախմախլը, Սարեկ և Հապըլլար՝ մէկ մէկ եկեղեցիներ, Ուրմերեկ՝ մէկ դեղեցկաշէն վանք՝ քան զամենեսին ընդարձակ, որոյ տան տունէն փայտեայ լայն խողովակ մը երկնցած է դէպի Զիմէն-տաղի կոչուած ծաղկաւէտ սարը՝ իբր 180 քայլ երկայնութեամբ, ծայրը կըցուած ըլլալով հնձանաձև փայտեայ ընդարձակ տաշտի մը, ուր ի գարնան և յամարան կը կթուին եղեր երբեմն վանքին կովերն ու ոչխարներն, և կաթը նոյն խողովակէն կիջնէ եղեր վանքի տան տունը։

Այս վանքէն կէս ժամ հեռի՝ դէպի հիւսիս, կայ ընդարձակ քաղաք մը՝ աւերակներով ծածկուած, զոր Քուրդք Աղտատ կը կոչեն, որոյ մէջ կան նաև 7 եկեղեցիք կիսով չափ աւերեալ։

Կեավ-ուշաղցիք այս սըրբավայրերն այնպէս կը յարգեն, որ անոնցմէ քար մ՚անգամ բրցնել՝ անքաւելի մեղք կը համարին։ իսկ կանայք՝ ամեն շաբաթ օր ուխտի կերթան ի Մօղոսոր, և եկեղեցւոյ կարմիր քարերուն կը քսեն իրենց ատենքն, կաթի առատութեան անմիջական դարման հաւատալով այս գործողութիւնը։

Տերսիմի այս երկու մասերուն մէջ մանաւոր տեղեր Հայոց տուներ չըլլալով, միայն Խրբխանցի Հիւ-

ազգին ազգի կողմերը, ինչպէս Թուրքաստան, Վանք և Դաշտէկ, Հայոց սակաւաթիւ տուներ և բնակիչք կան, որք բնաւ Հայերէն խօսիլ չեն գիտեր։ Վանք գիւղն մնա՝ Մուրատայ ափանց վրայ, կայ վանք մ՚ալ՝ Ս. Լուսաւորիչ անուամբ, ուր կերթան աղօթելու՝ հարկաւ Տէրսիմցւոց լեղուաւ*։

Տէրսիմի Քուրդերուն Հայոց հետ թշնամանալը շատ տարուան արդիւնք չերևիր, վասն զի իրենք չափազանց սիրող ձևանալով Հայ ազգին, այնպէս կը կարծեն որ Հայք ի Մահմետականաց թելադրեալ հետամուտ եղած են իրենց չարիք հասցնելու, «ապա թէ ո՛չ, կըսեն, Հայք միշտ բարեկամ եղած են մեզ, և մինչև իսկ Հայ քահանայ մը՝ մեր Իմամ Հիւսէյնը իւր տունը պահած ըլլալով, երբ մահմետականք խնդրած են զայն ըստանալ, քահանայն չէ տուեր և իւր եօթն զաւակներն ալ դրլխաւելով՝ նոցա դլուխներն հետզհետէ Մահմետականաց ներկայացուցեր է իբրու «Իմամ» Հիւսէյնի դրլուխը։ բայց վերջի ազուն դէմքը՝ որ.ինչ մը նմանութիւն ունի եղեր «Իմամ» Հիւսէյնի, հաւատացուցեր է զՄահմետականս թէ արդարև Իմամը դրլխաւուած է, որով յաջողեր է թէ «զիմամ» Հիւսէյին ողջ պահել և թէ զիրենք պահպանել կրօնական հալածանքէ»։ Այս պատմութիւնը՝ իրենց կրօնական երդն ըլլալով, սրտառուչ եղանակ մ՚ալ ունի, զոր արտասուալից աչօք կերգեն «Տէեմ» կոչուած կրօնաւորները։ Ահաւասիկ այդ երգին բառ առ բառ թարգմանութիւնը։

1. Տես Աստուծոյ գործը,
Հայ քահանան դլխատեց
Իւր եօթն զաւակներն,
Որոց կեանքը ես կ՚ողբամ։

2. Քեռֆիրներն հետամուտ էին
զիմամ Հիւսէյին սպանանել,
Քահանայն զաւակներն զոհեց
Ի փրկանս Իմամին։

3. Իմամը գառնապէս լացաւ,
Երկնից հրեշտակներն կոծեցին,
Երկիրն այս ողբոց արձագանդ տուաւ,
Դրիւններն բողոք բարձին։

4. Ցեսոյ Քեռֆիրք՝ յուսահատ
Մեկնեցան քահանային տունէն,
Եւ մեր միւս Իմամները
Դրլխատեցին այլուր։

5. Աստուած վարձահատոյց քահանային,
Որ վասն աղատութեան Իմամին
Իւր զաւակներն դրլխատեցին եւ.քը
Բանտարկուեցաւ Քեռֆիրներէն։

6. Իմամ ճաֆար դաղտնապէս
բանտը մտաւ
Քահանային ձեռքը համբուրեց,
Անոր օրհնութիւնն առաւ,
Եւ կենդանի աչօք Ցիսուսը տեսաւ։

7. Քահանայն կ՚աղօթէր միշտ,
Իւր աղօթքը երկինք կը հասնէր,
Օդերուն մէջ ճռաւողդ թռչունք
Աստուծոյ վրէժխնդրութիւնը կը հայցէին։

8. Վերջին դատաստան պիտի,
Ըլլայ
Ցիսուս դատաւոր պիտի կանդնի,
Հասան և Հիւսէյին պիտի ամբաստանեն,
Քեռֆիրները պիտի պատժուին։

9. Ցիսուս արդէն ըսած էր
Ալին ալ ըսած պիտի ըլլայ,
Հաճի Պէկթաշն ալ բարձրադոյն պաշտօնեայ,
Որոնք մեզի կարմիր Թադեր** պիտի բաշխեն։

10. Վասն զի նա կարմիր Թադ
դրած է,
Վարդի պէս կարմիր կրակի պէս
փայլուն,
Եւ իւր արագընթաց ձին հեծած է,
Աղեղն ալ լարած ընդդէմ Քեռֆիրներուն։

*Տէրսիմի բնակչաց լեզուն «դաղաերէն» է, և այլոց դաւառաց Քրդերէն լեզուն անհասկանալի է հոն։

**Թերևս ասկէ հետևած լինի «Գըզըլպաշ» անունը։

Կարանցիք կը պատմեն նաև որ տակէ իբր 30 տարի առաջ այս լեռան վրայ բազմաթիւ Հայեր կան եղեր, այսինքն «Պէօլիւկ» կոչուած լուրաքանչիւր տուներու խումբ բակին մէջ 4-5 տուն Հայ, կամ բոլորովին Հայոց տուներէ բաղկացեալ բազմաթիւ «Պէօլիւկներ», որք հետզհետէ թողլով զայս լեռն՝ իրենցմէ բաժնուեր և քաղաքաբնակ եղեր են։ Հայ մարդոց՝ իրենց ընտանեաց մէջ ունեցած ներկայութիւնն ա՛յն աստիճան անկասկածելի և անկեղծ կը համարին, որ երբէք կիներնին կամ աղջիկներն չեն պահեր անոնցմէ, և եթէ դանոնք առանձին մէկ սենեկի մէջ թողուլ իսկ հարկ լինի, բնաւ չեն մտածեր բարոյական վտանգներու հընարաւորութեան վերայ, և կը մեկնին տունէն կատարեալ ապահովութեամբ։ Նոյնպէս նաև կանայք կամ աղջկունք՝ վստահ և ապահով Հայոց բարեսիրութեան և անխարդախ բնաւորութեան վրայ, երբէք չեն ձանձրանար անոնց ներկայութենէն և ամենայն համարձակութեամբ կը պարապին իրենց գործոց, և մինչև իսկ՝ եթէ վրանին քթուել իսկ հարկ ըլլայ, որովհետև ոչոյ բերքը խիստ առատ է իրենց տուներուն մէջ, շապիկնին կը հանեն և մերկ նստելով վերջին ծայր անտարբերութեամբ կը քթուեն վրանին, որպէս թէ դիմացնին նըստող Հայը՝ եղբայրնին կամ ամուսինն ըլլար։ Սակայն Օսմանցի կամ Այլազգ անձանց հետ այսպէս չեն վարուիր, «Նամէհրամը՝» իւր բոլոր ճշդութեամբը կը պահեն։

Տէրսիմ՝ թէպէտ իւր լեռնադաշտերովն, անտառներովն և առուներովը, բերրի և ճարակաշատ հովիտներովը, զեղեցիկ անտառներովն և ծաղկախիտ սարերովը զբաղարձալի, բայց երթևեկութեան ճանապարհներն անհարթ, դժուարանցանելի, և որ աւելին է՝ երկիւղալից ըլլալուն համար՝ բոլորովին անմուտչելի մնացած է հետաքրքիր ճանապարհորդներու։ Տէրսիմ միայն 7 ճանապարհ ունի, Պառաստոբէն, Քէմախէն, Խոզատէն, Չմշկածագէն, Երզնկայէն։ Մաղկերտէն և Բերդակէն, զորս լաւ կը լինի կիրճ անուանել, իրենց անձուկ և առապարաձոր դրից անուութեամբ։

Պառաստոբէն երթալու համար պէտք է խաչաչոր և Տէվէ պոյնի կոչուած ձորէն անցնիլ։ Քէմախէն երթալու համար՝ Զի յարէթի ձորէն։ Խոզատէն երթալու համար, «Տէվրիշ ձէմալի Աշրէթէն, որ Տանձիի ձորն է։ Չմշկածագէն երթալու համար՝ Տանձիի ջուրէն, Երզնկայէն երթալու համար՝ Մէրճան պոդաղիէն, Մաղկերտէն երթալու համար Բարդիի ձորէն, և Բերդակէն երթալու համար՝ Խըղըլ քիլիսէի կիրճէն։

Այս ճամբաներն՝ արդէն ապառամուտ ըլլալով, երկու կողմերէն ալ Մունջուրի և Կալանի կողերը բարձրացած են, որոց վրայ լի են կաղնիի հաստաբունտ ծառերը և քարերու ահագին հատուածներ, ուր արտաքոյ կարգի պարադայից մէջ կը դուսմարին քուրդք, և ամրութեամբ՝ պահպանուած դօրաբանակներու պէս կը պատերազմին ամենէն ահաւոր զօրութեանց դէմ, այն ինչ յարձակող բանակը բնաւ մի դործողութիւն չ՚կրնար ընել քրդաց ցիր ու ցան և պաշտպանեալ զօրութեան վերայ։

Սակայն այս յաջողութիւնն ուրիշ կերպարանք կ՚առնու եթէ յարձակումը ձմեռ եղանակի մէջ տեղի ունենայ և լերան բոլոր անցքերը բռնուին, զի այն ատեն ո՛չ կրնան ցրտոյն դիմանալով բացօթեայ մնալ և յարձակումը վանել, ո՛չ ալ «Բէչի եօլու» ըսուած վտանգաւոր ճանբաներէ խաչ տալ կամ բան մը փախցնել։ Բ. Թ-ԹԷԲԵԱՆ

18 Ապրիլ 1880
ՅԱրարկեր

ԹՂԹԱԿՑՈՒԹԻՒՆՔ

—

ԴԸՆՃԸԼԱՐ ԴԻՒՂ.

1880 23 Մայիս

. . . Խմբագիր.

Դիւղս դեռ մարդակուռ սովուն ճիրաններէն ազատուած չէ, որ քան զոր ազքատաց թիւն ստուարանալու վերայ է, օրերով չարաթներով, առանց հացի բանջարեղէններով ապրողներ անպակաս են, ամեն զրանց սեմոց վերայէն «կտոր մը հաց տուէք, երեք օր կը-նէ հացի երես տեսած չեմք» մռնուկներու սրտախոց ազաղակներ սովորական դարձած են։ . . . խմբագիր, ո՛ր մէկը պատմեմ, որ մէկը յիշեմ, արդէն մանրամասնօրէն պատուական Մասեացդ ընթերցողաց ծանօթ է զիւղիս սովալլուկ վիճակը. այս մասին տեղւոյս կառավարութեան բողոքելով փոքր ինչ օգնեցանք. յետոյ Պատրիարքարանի և սովելոց Կեդր. մասնաժողովոյ ուշադրութիւնը հրաւիրելով, անցեալներն 100 պարկ ալիւր ընդունեցինք և հաւասարապէս ազքատաց բաժնուեցաւ, վասնորոյ կիսամամբ սովելոց Կեդր. մասնաժողովոյ և զիտորիա ազգայնոց հրապարակային շնորհակալութիւնիս յայտնել, որք իրենց քսակը միշտ բաց պահելով՝ չխնայեցին իրենց լումաներն սովատանջ ազգայնոց աչաց արտասուաց կաթիլներն սրբելու։ Ազգ. Թաղ. խորհուրդս հաւասարութիւնը ձեռքէ չը ձգելով, զիւղիս բողոքական եղբարց ալ սոյն ալիւրէն և տասանորդաց չափանէն փոխարինած ցորենէն հաւասար բաժին տալ չխնայելէն՝ ի զատ, զիւղիս մօտերէն ծերունի մի մահմետական ազքատի ալ չխնայեց Կեդր. մասնաժողովոյ զրկած ալիւրէն 5 քաշ ալիւր տալ։ Բայց ցաւ է ըսել որ, դեռ չարաթ մը չանցած՝ կրկին նօթութեան նոպկալի ձայներն բարձրացան. նոր հունձքը տակաւին հեռի էր։ Այս միջոցիս զիւղիս Բողոքական եղբարք, մեկ խորհուրդ յայտնեցին որ հանրագրով մը Անդղիոյ դեսպանին զիմեմք և մեր ցաւն յայտնեմք. զովելի խորհուրդ։ Անյուսահատական փափաքանօք անմիջապէս 300ի մօտ ստորագրութեամբ (12 ստորագրութիւնը միայն Բողոքականի) հանրագիր մը պատրաստուելով՝ երկու բողոքական եղբարց յանձնուեցաւ, որպէս զի վերամշաւք դեսպանին ներկայացուցանելով օգնութիւն հայցեն։ Ցիշեալ երկու եղբարք մեկնելով զիւղս Կ. Պոլիս դացին. մի քանի օրէն այս մասին նամակ մը ընդունուեցաւ երկու եղբարցմէ, որ բաւական յուսադրական էր. վերջապէս մի երկու օր վերջ եղբարց մին 8 պարկ ալիւրով զիւղս վերադարձաւ, և առանց զիւղիս Թաղ. խորհրդոյ գիտութեան՝ զրեթէ 300 քաշ հաց եփելով բաժնեցին ազքատաց. ըսելով թէ, «այս ալիւրն Մխիթարք՝ միայն Բողոքական եղբարց օգնութիւն զրկեցին, բայց մեր դուռը չարժելով այսչափն (300 քաշ հացը) մեր օգնութիւնը համարելով բաժնեցինք, արդէն հանրագիրը խիստ դժուարութեամբ անդղիերէն թարգմանուելով, ընկերս շնորհիւ Մխիթարեանց Անդղիոյ դեսպանին պիտի ներկայացունէ, կ՚յուսամք թէ պիտի ընդունուի, յայնժամ բառական օգնութիւն կըլլայ մեզ։ խարեպատիր խօսքերով ուխ օրէ՝ ի վեր հացի երես չը տեսնող սովալլուկ ժողովուրդ մը դարձեալ յուսահատեցաւ։ Սպասեմք միւս եղբօրը, (երկրորդն քան զառաջինն խարեբայ), ահա միւսն ալ եկաւ։ —բայց ինչո՞վ— 3 պարկ ալիւրով, 4 պարկ եղիպտացորենով. 1 պարկ աղ և օճառ և այլ տան պիտոյքներով — արդեօք որո՞ւ համար — որովհետև այս ալ Մխիթարեանց օգնութիւնն է, բոլոքականաց կ՚ըլլայ. ատոր տարակոյս չկայ։ «Ո՛յ երկրորդ եղբայր, ինչպէ՞ս է յաջողութիւն կա՞յ— Այո՛. —Այո՛ եղբայրներ, յառաջիկայ փոխարիւ 100 օսմանեան ոսկի պիտի ընդունիմք, հոգ մի ընէք, Աստուած ողորմեցաւ. այս իմ բերածս հարցունէք նէ, Մխիթարեանց օգնութիւնն է յատուկ մեզ համար։» Ա՛խ, ընթերցող լաւ ուշադրութիւն ըրէ, դեռ փոստան չեկած։ չչնկոցներ եղան թէ Ձեր ստորագրութիւնները կուտ չըբաւ, ահա երրորդ ստախօսութիւն մը, որ յանկարծական յուսահատութեան մը մատնեց սովատանջ ազդայինքս։

Ընթերցող, մի՛ զարմանար, ահաւասիկ այսպիսի խարեպատիր խօսքերով խաբուեցան Լուսաւորչական սովալլուկ եղբարք։ Ընթերցո՛ղ, սոյն խաբէական խօսքերէն կը յայտնուի թէ, կա՛մ դեսպանէն փոքր ինչ օգնութիւն եղած է, կա՛մ Մխիթարք հանրագիրն կարդալով առ այժմ այսչափն տարկ նօթեաներուն բաժնեցէք ըսած ըլլալու են, որ մեր «սուտ չիօսոպ» Բողոքական եղբարք երկրորդի խօսքերով սոսկել կուան, մինչև որ դեսպանատունէն ինչ պատասխան դայ։ Հիմա այլ եւս երկար բարակ խօսք պէտք չէ նոր տեսակ խարէական ձեւերով. մեր Բողոքական եղբարք, կամ լաւ եւս Մխիթարեանց մշակեալ պարտէզներէն բուսած դիմնիներ, մէկ ամսուան ուսեասնին հղանէն վերջ, օճառ աղ և այլն տան պիտոյքներն ալ հղացին՝ ի շնորհս Լուսաւորչական եղբարց ստորագրութեան, մինչդեռ տղին հարիւրաւոր սովեալներ նօթի նքթեալ կը ճմլուին. ասիկայ ալ մեր «Աւետարանի աշակերտ» Բողոքական եղբարց նորաձեւ մարդասիրութիւնը,—ազքատասիրութիւնն է։ Նաեւ չեմք մոռանար յիշելը, որ մեր Բողոքական եղբարք, սոյն օգնութիւնէն դատ, այս ձմեռ 11 ոսկի ևս ընդունեցին Մխիթարեանց ձեռամբ, և առանց ստակ մը տալու Լուսաւորչական ազքատի մը, զրեթէ մէյմէկ ոսկի բաժին առին. զիւղս ընդ. ամենը 12 տուն Բողոքական կայ, բայց ոչ այնչափ ազքատացեալ բոլորն. 12 տուներն զրեթէ 8 իրենց օրական պարէնն հոգալու կարողութիւն ունենալէն անուրանալի է։ . . . խմբագիր, հաւատարութեան և Ձեր մէջ խորութիւն պէտք չէ քարոզել Մխիթարեանց աշակերտներն են ատանք, (՝.՝.՝) այս տեսակ օգնութեանց մէջ խորութիւն դնելը պարզամտաց հրապուրանք մ՚է, որ անդրալեռնակաց և հիզվիթաց կը վերաբերի, ինչպէ՞ս փորձն յայտնի տեսնուեցաւ պարզամիտ ազքատի մը Բողոքական եղբարց գրած առմանակէն թէ «եթէ ինձի ալիւր տաք՝ Բողոքական կըլլամ». ցաւալի՛ և ազդակրծան կուրութիւն։ Հաճեցէք Տէր հիւրենալել սոյնը Ձեր մտակայ թերթերուն միոյն մէջ. կանխաւ ընդունելով մեր սիրոյ հաւատիները։

՝ի Դիմաց Թաղ. խորհրդոյ
Ատենապետ
Մ. Դէլէր

. . . .

ՊԱՐՏԻԶԱԿ

—

28 մայիս 1880

. . . խմբագիր.

Ազգային ամենայն բարեկարգութեանց նախաշաւիղն եղող Ազգ. օրհնեալ Սահմանադրութեան քննարկութեան տարեդարձի հանդէսն նախընթաց կիրակի 25 մայիսի զիւղիս Աւազատ անուանեալ ծառաստանին մէջ շքեղ կերպիւ տեղի ունեցաւ Ազգային երգերով և բանախօսութեամբ։

Գիւղիս Հայրենասէր—Աս.քանաղ անուն ընկերութիւնն, որ սոյն հանդէսը կը ներկայեր արդդ հասարակութեան, միահամուռ խմբելով, երկանք դպրոցաց սանուց և սանուհեաց հետ բոլոր գիւղիս թաղերը շրջեցան քաղցրանուագ երգերով, հրաւիրելով զՊարտիզակցին։ Աւազատն կոյս, ՝ի տոնել զհանդէս տարեդարձի Սահմանադրութեան։ Նոյնպէս օգածածան դրրոշակներ պարզած էին, որոց մէջ նըշանաւոր տեղ կը բռնէին Վեհափառ Սուլթանին և Բարձրաշնորհ Ց. Տ. Ներսէս Արքեպս Պատրիարքին վեհամատիպ պատկերներն, և անոնց նուիրեալ դրոշակներն, ինչպէս նաև սանուհիք վարդափունջ պռակներ ՝ի գլուխ մեծ փայլ կը տային տեսարանին։ Հանդիսավայրն հասնելով, գիւղին Ցաճկաբան դասատու Մեծ. Մկրտիչ էֆէնտի Կէօլիւեան հանդէսը բացաւ, հանդիսականաց ուշն ու ուրուշն նոյնօրեայ հանդիսին նպատակին հրաւիրելով. ինչպէս նաև Հայերէնի դասատու Ց. Դ. Ցովսէփեան, թէ ի՞նչ է Սահմանադրութիւնը, թէ ի՞նչ շահեցանք Սահմանադրութենէն քըսանամեայ շրջանի մէջ, թէ ի՞նչ պարտք ունին ազդայինք առ Սահմանադրութիւն, և թէ պարտիմք յամենայնի սահման և չափ ունենալ, բացատրեց։ Նոյնպէս հոդաբարձութեան ատենապետ Մեծ. Ցովհաննէս էֆ. Խաչերեան, Սահմանադրութիւն և ո՛չ Սահմանադրութիւն նիւթին վերայ ճառեց։ Մեծ. Պ. Ցակոբիկ Մուրատեան, և Պ. Ցովհաննէս Հայրապետեան, և Պ. Երեմիա Ղնտանեան (Ցաճկերէն լեղուաւ), և այլք օրինաց կարևորութեան, պարտուց և իրաւանց Ցանօթութենանց վերայ խօսեցան։

Թուրքիոյ վեհապետին փառաց ցն և կենացը համար բարեմաղթեցին և ծափահարեցին։ Աղբիս բարերարայ վեհադունին՝ Ս. Պատրիարք Հօր անգին կենացն և երջանկութեան համար մաղթեցին և միաձայն ծափահարեցին բազմախուռն ժողովրդեան հետ։ Ի վերջ կոյս, երեք գեղաձիծաղ օրիորդք արամախօսութիւն մը ըրին՝ Ցոյս, Սէր և Միութիւն անուամբ, և վերջապէս յիրեար գարով, Ազգ. Սահմանադրութիւնը կազմեցին ի վայելս բարեաց մեր սիրելի ազգին։

Այն Հայրենասէր — Աս.քանաղ ընկերութեան մի ճիւղն ևս մայրաքաղաքիդ մէջ կը գործէ, յատուկ մասնախմբով, և որոյ անդամոց դումարն 33 անձանց կը հասնի։ Այն հանդիսէն գոյացած դումարը զիւղիս երկանք դպրոցաց աղքատիկ ուսանողաց համար գիրք, մեքան և այլն պիտի գնէ ՝ի գիւրութիւն նոցին։

Այս առթիւ կը դամ հրապարակաւ շնորհակալութիւնս յայտնել առ աղնիւ անդամն սիրոյդ ընկերութեանն Հայրենասէր—Աս.քանաղեան, խնդրելով, որպէս զի իրենց ձեռնարկած սոյն բարենպատակ գործը քաջութեամբ շարունակեն, անշուշտ լինելով թէ, Տերը պիտի օրհնէ իրենց ջանքերը, նա՝ որ ամէն անձնանուէր ջանքեր օրհնել սովոր է։

Խնդրեմ, խմբագրապետ էֆէնտի, զներկայս հրատարակել հաճեցէք պատուական Մասիսդ մէջ ի խնդակցութիւն Ազգայնոց, և ի հանդիսական շնորհաւորութիւն և ի շնորհակալութիւն ազնիւ ընկերութեան։

Մնամ խորին յարգանօք
Ձերդ անձնանուէր
Ց. Դ. Ցովսէփեան

ՄԻԱՑԵԱԼ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆՔ

Պէշիկթաշ 4 յունիս 1880

. . . խմբագիր

Կը խնդրեմ որ երկաղ դրութիւնս ձեր անկողմնակալ թերթին մէջ զետեղել բարեհաճիք։

Միացեալ Ընկերութեանց Կեդրոնական ժողովոյ առաջին նստին մէջ ընկերութեան անունը որոշելու համար վիճաբանութիւն տեղի ունեցած չէ։ Կրթական միութիւն և Միացեալ ընկերութիւնք անունները առաջարկուած են։ Միացեալ Ընկերութիւնք անունը քուէից առաւելութեամբ ընդունուած է։

Եր.ե.ք.ան.ա.

Ա Զ Դ

Իւսկիւտարու յանուն Միացեալ վարժարանաց վիճակահանութեան երկրորդ և վերջին անգամ քաշուին տեղի պիտի ունենայ յառաջիկայ կիրակի 8 յունիս ի ժամ 7 իւսկիւտարու Ճեմարան վարժարանին մէջ։

Տոմակաց գինն է 1 արծաթ մէճիտ, և 80 տոմակք 600 մէճիտ պարգև պիտի տրուին հետևեալ կերպիւ.

Տոմակ	Մէճիտէն	Մէճիտ
1	250	250
1	150	150
1	50	50
1	25	25
5	6	30
24	2	48
47	1	47
——		——
80		600

Տոմակները կը ծախուին հետևեալ տեղերը։

Ռուբէն էֆ. Նիզամեան ժամադրդ Պոլիս Զուխաճի խանին կից։ Գրիգորեան էֆ. Դրբաճառ Պոլիս Ուզուն-չարշը. Աւետիս էֆ. Դրբանեան Թղթավաճառ Պոլիս Սուլթան Համամ. Կարապետ էֆ. Սաբաճեան ժամադրդ Պոլիս Պահճէ-դարաս։ Ցովհաննէս էֆ. Իսրայէլեան Սեղանաւոր Ղալաթիա Գարաքէօյ։ Նշան էֆ. Ղուկասեան Դեղադրդ Իւսկիւտար Աճէ-պատէմ։

Advertisements referring to British or American Goods, etc., are exclusively received for this Paper at
EUG. MICOUD'S Foreign Advertising Agency 139—140, Fleet Street, London.

ՇԻՐՔԷԹԻ ԽԱՑՐԻԼԻ
ՇԱՊԵՆԱՒԵՐՈՒՆ ԵՐԹԵՒԵԿԻ ԺԱՄԵՐԸ

1880 ՅՈՒՆԻՍ 1 ԿԻՐԱԿԻ ՕՐԷՆ ՍԿՍԵԱԼ

ՄԻՆՉԵՒ ՅՈՒՆԻՍ 30

ԲԱՍՓՈՐԷՆ ԻՋՆԱՂ ՇՈՊԵՆԱՒԵՐԸ

Ա-ՐԵՎԱԼՅԱՆ ԵՂԷՐ

Ժ-մ		Ե-ր-ե-կ-ն-ե-ր	Թվ-
10	45	ԵՆԻՄԱՀԱՊԼԷՆ Մէզարպուրնու. Պէսիքտէրէ. Թարապիա Եէնիքէյ Էմիրկէն. (Ուրբաթ օրերը Ր Հիսար Պէսիքտաշ.)	31
11	30	ԵՆԻՄԱՀԱՊԼԷՆ Մէզարպուրնու. Պէսիքտէրէ. Թարապիա. Եէնիքէյ Էմիրկէն. Ր Հիսար Պէսիքտաշ։	32
12	15	Ր Ա Գալատէն ԵՆԻՄԱՀԱՊԼԷ. Մէզարպուրնու. Պէսիքտէրէ. Թարապիա. Եէնիքէյ Էմիրկէն Ր. Հիսար. Պէ-սիքտաշ.	18
1	30	ԵՆԻՄԱՀԱՊԼԷՆ Մէզարպ. Պէսիքտէրէ. Թարապիա, Եէնիքէյ Էմիրկէն. (Ուրբաթ օրերը Ր Հիսար. Պէսիքտաշ)։	33
2	30	ԵՆԻՄԱՀԱՊԼԷՆ Մէզարպուրնու. Պէսիքտէրէ. Թարապիա. Եէնիքէյ Ամէնեա. Էմիրկէն. Պէյանքէյ. Ր. Հիսար, Պէսիքտաշ. Արնավուտքէյ. Գուրուչէշմէ. Օրթաքէյ. Պէշիկթաշ։	34
3	30	ԵՆԻՄԱՀԱՊԼԷՆ Մէզարպ. Պէսիքտէրէ. Թարապիա. Եէնիք. Ամէնեն. Էմիրկէն. Պէյանքէյ. Ր. Հիսար, Պէսիքտաշ. Արնավուտքէյ. Գուրուչէշմէ. Օրթաքէյ. Պէշիկթաշ։	10
4	45	ԵՆԻՄԱՀ. Մէզարպ. Պէսիքտաշ. Թարապ. Եէնիք. Միրկէոն. Ր. Հիսար Պէսիքտաշ. Արնավուտքէյ. Գուրուչէշմէ. Օրթաքէյ. Պէշիկթաշ։	25
6	15	ԵՆԻՄԱՀԱՊԼԷ. Պէսիքտաշ. Թարապ. Պէյքօղ Եէնիք. Միրիկեան. Գանլըճա. Ր. Ա. Հիսար. Գանտիլլի. Արնավուտքէյ. Զէնկէլքէյ. Պէյլերպէյի. Օրթաքէյ. Գուզկունճուք. Պէշիկթաշ. Իսկիուտար։	4
8		Ա. և Ր. Գալատա. ԵՆԻՄԱՀԱՊԼԷ. Մէզարպուրնու. Պէսիքտէրէ Թարապիա. Պէյքօղ. ԵՆԻՄԱՀԱՊԼԷ. Էմիրկէն. Պէյանքէյ. Ր. Հիսար, Պէսիքտաշ. Անավուտքէյ. Գուրուչէշմէ. Օրթաքէյ. Պէշիկթաշ։ (Ուրբաթ օրերը Ամէնեա)	20
10		Մէզարպուրնուէն Պէսիքտէրէ. Թարապիա. ԵՆԻՄԱՀԱՊԼԷ, Էմիրկէն, Ր. Հիսար, Արնավուտքէյ. Օրթաքէյ, Պէշիկթաշ (Ուրբաթ օրերը Ր. Բ. մահապլսի)։	25
		Ա-Ր-Ե-Լ-Ա-Ն ԵՂԷՐ	
11		Արնավուտքէյ. Գուրուչէշմէ. Օրթաքէյ. Պէշիկթաշ։	23
11	30	Արնավուտքէյ, Գուրուչէշմէ. Օրթաքէյ. Պէշիկթաշ. Գալաթա	25
12		Պէսիք. Արնավուտքէյ. Գուրուչէշմէ Օրթաքէյ. Պէշիկթաշ. Գալաթա	19
12	45	Արնավուտքէյ. Գուրուչէշմէ. Օրթաքէյ. Պէշիկթաշ.	2
1	30	Արնավուտքէյ. Գուրուչէշմէ. Օրթաքէյ. Պէշիկթաշ Գալաթա։	25
2	30	Ր. Հիսար. Պէսիք։ Արնավուտքէյ. Գուրուչէշմէ. Օրթաքէյ, Գուզկ. Պէշիկթաշ։ (Ուրբաթ օրերը Արնավ. գիւղ)։	17
10	45	Բուճիկի Հիսարէն ուղղակի կամուրջ։ (Ուրբաթ օրերը Արնավ. ուղղակի կամուրջ)։	19
		Ա-Յ-Լ-Ա-Ն ԵՂԷՐ	
11		Պէյքօղ, Բաշապահչէ. Բիֆթի փաշա մահալլսի. Գանլըճա, Ա. Հիսար, Գանտիլլի. Վանիքէյ. Զէնկէլքէյ. Պէյլերպէյի. Գուզկունճուք։	21
11		Արնավուտքէյ. Վանիքէյ. Զէնկէլքէյ. Պէյլերպէյ. Գուզկունճուք։	4
		Գալաթա։	
11	45	Պէսիքտաշ. Թարապիա. Պէյքօղ, Բաշապահչէ. Գանլըճա. Ա. Հիսար, Գանտիլլի. Վանիքէյ. Զէնկէլքէյ. Պէյլերպէյի. Գուզկունճուք։ Գալաթա։ (Ուրբաթ օրերը ժամ 12 30ին)։	17
1	30	Պէսիքտաշ. Թարապիա. Պէյքօղ, Բաշապահչէ. Ր. Բ. մահապլսի Գանլըճա. Ա. Հիսար, Գանտիլլի, Վանիքէյ. Զէնկէլքէյ. Պէյլերպ'էյի. Գուզկունճուք. (Բացի Ուրբաթէ։	20
3	30	Պէյքօղ, Բաշապահչէ. Ր. բաշա մահապլսի Գանլըճա, Ա. Հիսար, Գանտիլլի. Վանիքէյ. Զէնկէքէյ. Պէյլերպէյ	32
8	45	Պէսիքտաշ Պէյքօղ Բաշապահչէ. Գանլըճա. Ա. Հիսար Գանտիլլի. Վանիքէյ. Զէնկէլքէյ. Պէյլերպէյ. Գուզկունճուք. Իսկիուտար (Ուրբաթ օրերը Բիֆթի փաշա մահապլսի)։	21
9	15	Վանիքէյէն ուղղակի օտմուրջ։	23
		ԿԱՄՈՒՐՋԷՆ ԵԼՆՈՂ ՇՈՊԵՆԱՒԵՐԸ	
		Ե-ր-ե-կ-ն-ե-ր ԵՂԷՐ	
12	30	Գալաթա. Իսկիուտար Պէշիկթաշ. Գուզկունճուք. Օրթաք. Պէյ. Զէնկ. Արնավ. Գանտ. Ա. և Ր. Հիսար. Գանլը Էմիրկէն, ԵՆԻՄ. Պէյքօղ Թարապ. Պէսիք. ԵՆԻՄԱՀ։	4
12	45	Պէշիկ. Օրթաք. Արնավ. Ր. Հիսար. Պէսիք. Էմիրկ. ԵՆԻՄ. Թարապ. Պէսիք. Մէզարպ. ԵՆԻՄԱՀԱՊԼԷ.	31
1	45	Պէշիկ. Օրթաք. Գուրուչէշ. Արնավ. Ր. Հիսար, Պէյաճ. Ամէնեա. ԵՆԻՄ. Թարապ. Պէսիք. Մէզարպ. ԵՆԻՄ.	19
3		Պէշիկ. Օրթաք. Արնավ. Պէսիք Ր. Հիսար, Էմիրկ. ԵՆԻՄ. Թարապ. Պէսիք. Մէզարպ. ԵՆԻՄԱՀ.	23
5		Գալաթա, Պէշիկ. Օրթաք. Գուրուչէշմէ. Արնավ. Պէսիք. Ր. Հիսար, Պէյաճ. Էմիրկէն. ԵՆԻՄ. Պէյքօղ, Թար. Պէսիք. Մէզարպուրնու. ԵՆԻՄԱՀԱՊԼԷ. Գալաղլար.	20
6	30	Իսկ. Պէշիկթաշ. Գուզկունճուք. Օրթաքէյ. Պէյլերպէյի. Զէնկէլքէյ Արնավուտքէյ Գանտ. Ր. Հիսար. Պէյանքէյ. Գանլըճա. ԵՆԻՄԱՀ. Թարապիա. Պէսիքտէրէ։	21
8		Պէշիկթաշ. Օրթաքէյ. Արնավուտք. Պէսիք. Ր. Հիսար Միրկիեան. ԵՆԻՄ. Թարապիա. Պէսիքտէրէ Մէզարպուրնու. ԵՆԻՄԱՀ։	19
9	45	Պէշիկթաշ. Օրթաք. Գուրուչ. Արնավ. Պէսիք. Ր. Հիսար Պոյանքէյ. ԵՆԻՄ. Թարապ. Պէսիքտէրէ Մէզարպուրնու. ԵՆԻՄԱՀ։ (բացի ուրբաթէ)։	31
10		Պոյաճ, ԵՆԻՄ. Թարապ. Պէսիքտ. Մէզարպ. ԵՆԻՄԱՀ։ (Ուրբաթ օրերը Պէսիք. Ր. Հիսար, հանդիպելով)։	33
10	30	Պէշիկ. Օրթաք. Արնավ. Պէսիք. Ր. Հիսար, Պոյանքէյ. Էմիրկ. ԱՄԷՆ. ԵՆԻՄ. Թարապ. Պէսիքտ. Մէզարպ. ԵՆԻՄ.	18
11	10	Պէսիք Ր. Հիսար, Պոյաճ. ԱՄԷՆ. ԵՆԻՄ. Թարպ. Պէսիք. Մէզար. ԵՆԻՄԱՀ։	20
		Ա-Ղ-Ա-Ղ-Ա-Ն ԵՂԷՐ	
12		Պէշիքթաշ, Օրթաքէյ, Արնավուտք։	23
12	30	» »	25
1	45	Ուղակի Ր. Հիսար (ուրբաթ օրերը Արնավուտքէյ)։	17
10		Պէշիքթ. Գուզկունճուք. Օրթաք. Գուրչ. Արնավ. Ր. Հիսար. (Ուրբաթ օրերը ուղղակի Արնավ)։	19
11	5	Գալաթա, Պէշիկ, Օրթաք, Գուրուչ. Արնավուտ.	23
11	40	Պէշիկթաշ, Օրթաք. Գուրուչ. Արնավ. Պէսիք։	19
12		Պէշիկթաշ, Օրթաք. Գուրուչ. Արնավուտ.	25
		Ա-Ֆ-Ա-Ն ԵՂԷՐ	
2		Իսկիուտար Գուզկ. Պէյ. Զէնկ. Վանիք. Գանտ. Ա. Հիսար, Գանլ. Բիֆթի բաշա մահապլսի Բաշապ. Պէյքօղ։	32
8	30	Գուզկունճուք. Պէյլերպէյ. Զէնկ. Վանիքէյ։	23
9	30	Գալաթա. Գուզկ, Պէյ. Զէնկ. Վանիք. Գանտիլլի, Ա. Հիս, Գանլ. Բաշ. Պէյքօղ, Մէզարպ. Ր. Ա. Գալաթ։	17
10	30	Պէյ. Զէնկ. Վանիք. Գանտիլ. Ա. Հիսար, Գանլ. Զուսլուգ, Բաշապ. Պէյքօղ Թրպ, Պէսիք։	32
11		Գուզկ. Պէյլերպ. Զէնկ. Վանիք. Գանտ. Ա. Հիսար, Գանլ. Բաշապ. Պէյքօղ։	21
11	40	Գալաթ. Գուզկ. Պէյ. Զէնկ. Վանիք. Արնավուտք.	

ԱՑԵՐԻ Վ.ԻԿՕՐԸ

Ով որ իր մազերուն թափիլը չուզեր, «Այերի Վիկօր» կոչուած մազի անուշահոտ յուրէն գործածելու է. ուրիշ ամէն տեսակ մազի յուրերը կամ իւղերը՝ որ մազ չի թափելու համար կը ծախուին, բոլորն ալ անօգուտ են. իսկ Վիկօրի օգուտը միլիոնաւոր փորձերով ապացուցած է, և Պոլսոյ ու գաւառաց մէջ օր օրի գործածողներուն թիւը կաւելնայ։ Անոնք որ իրենց մազերուն գեղեցկութիւնը կորսնցնելու վրայ են, շուտով գործածեն այս ջուրէն որ ի վերջոյ չզղջան։ Թափելու վրայ եղող մազերը կը հաստատէ ու կամրապնդէ, թափածներուն տեղը մազ կը բուսցնէ երբոր մազերուն արմատը վնասուած չէ, ու ճերմկած մազերը անպատճառ իր նախկին բնական գոյնին կը բերէ, գործածելուն կերպը շիշերուն հետն է. կը ծախուի Կ. Պոլիս Ղալաթիա Մինասեան և ընկերաց Ամերիկայի մաղազան։

ԿԱՐԻ ԳՈՐԾԻՔ

Փոքր «Վանձէր» կոչուած ձեռքով դարձող ու անքակ կար կարող գործիքը ամէն տեսակ կար մեծ դիւրութեամբ կը կարէ ու գինն ալ աժան է, երաշխաւորութեամբ կը տրուի, ուրուագծերը կը շտկուի կարելու չգիտցողին դաս կը տրուի. կը ծախուի Կ. Պոլիս Ղալաթիա Մինասեան և ընկերաց Ամերիկայի մաղազան։

ԱՐԳՈՒԿ

Այս ձև իւթիւներուն ամենէն աղէկ տեսակը որուն մէջ կրակը չը մարիր և աղէկ կը գործէ, կը ծախուի Կ. Պոլիս Ղալաթիա Մինասեան և ընկերաց Ամերիկայի մաղազան։

ՁԵՐՄԻ ԴԵՂ

Տոքթոր Այերի ֆերմի գեղը ամեն որ և իցէ տեսակ ջերմ իսկոյն կը բժշկէ. «կայ դեղ մը որ ասաը չավ օգտակար ըլլայ ջերմի, ջերմ բռնողները պարապ տեղը կը տանջուին քանի որ աս դեղը կայ, պէտք է որ անմիջապէս անկէ գործածեն։ Արդէն Պոլսոյ և գաւառաց մէջ ճանչցուած է աս դեղը ու անով բժշկուողները գիտեն անոր յարգը։ Նախ ուրիշ տրամի չափ հինգ-եօթ խմելու է իրրև մաքրական դեղ ու ետքը աս ջերմի դեղէն (ջերմը չբռնած) օրը չորս անգամ մէյմէկ անուշի գրգալ ու ջրի հետ խառնելով խմելու է, անմիջապէս կանցնի։ Ցոյցոց աւելի քի չ տայու է. կը ծախուի Կ. Պոլիս Ղալաթիա Մինասեան և ընկերաց Ամերիկայի մաղազան։

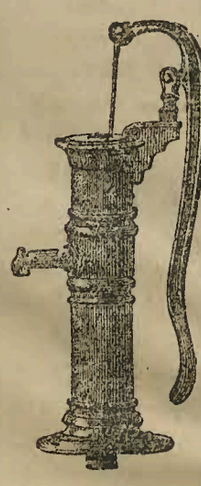

ՋՐՀԱՆ

Ամերիկայի Ջրհաններ մեծ և փոքր։ Երկան թէ հաստատուն խողովակներով թէ ջրշեղջներու և թէ խրուանկ հսկերու համար ժաման դներով կը ծախուի, Կ. Պոլիս Ղալաթիայ Մինասեան և ընկերաց Ամերիկայի մաղազան։

UNITED SERVICE SOAPTABLET

ՕՃԱՌ

Անուշահոտ օճառ, մարմը կը կակուղցնէ ու լեղի ջուրով ալ կը փրը փրրի, տեսակը խիստ աղնիւ ու գի նը շատ աժան է. կը ծախուի Կ. Պոլիս Ղալաթիա Մինասեան և ընկերաց Ամերիկայի մաղազան։

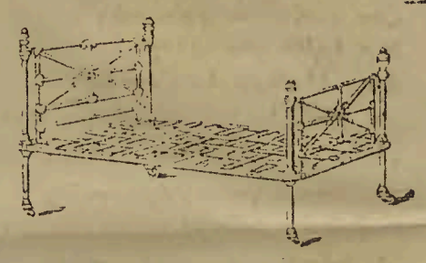

ԱՆԿՈՂՆԱՐԱՆ ԿԱՄ ՄԱՀԱՃԱԿԱԼ

Աղնիւ և հասարակ քարեօրաներ երկաթէ փարոյրէ, ժաման գիներով կը ծախուի, Կ. Պոլիս Ղալաթիա Մինասեան և ընկերաց Ամերիկայի մաղազան։

Լրագիրս ամեն օր կը հրատարակուի՝ բաց 'ի կիրակի և տօն օրերէ։

Բաժանորդագրութեան տեղն է Ղալաթիա Սանտրգճրլար Ճառտէսի թիւ 198, Նօրօ խան Մատիսի խրգրատունը։ Իսկ գաւառաց մէջ հետեւեալ հաղարարձուաց գրասենեակները.

ԿԱՐԻՆ. Յ. Յովհաննէս էֆ. Տ. Մելքիսեդեկեան.

ԵՐԶՆԿԱ. Յ. Շաւարշ էֆ.

ՍԵԲԱՍՏԻԱ. Նազարէթ էֆ. Յ. Խաչատրեանց.

ՍԱՄՍՈՒՆ. Եղուարդ էֆ. Մուրատեան.

ԿԻՐԱՍՈՒՆ. Գ. էֆ. Խ. Մազմանեան.

ՌՈՏՈՍԹՕ. Արժ. Տ. Արիստակէս աւագ քահանայ Ֆէչեան.

ԶՄԻՒՌՆԻԱ. Աբրահամ էֆ. Պէրզամանեան.

ՆԻԿՈՄԻԴԻԱ. Խորէն էֆ. Էսկիճեան.

ՏՐԱՊԻԶՈՆ. Ս. Եղիազարեան էֆ.

ԵՒԴՈԿԻԱ.

ԲԱՐԲԵՐԴ և ՏԷՐՍԻՄ. Կիրակոս էֆ. Ս. Ղազանճեան.

ՄՈՒՇ. Յակոբ էֆ. Ծերունեան.

ՎԱՆ.

ԲԵՐԻԱ. Սեղբակ » Խարաճեան.

ՏԻԳՐԱՆԱԿԵՐՏ. Թովմաս էֆ. Թաշճեան.

ԵԴԵՍԻԱ. Գէորգ էֆ. Ոսկերչեան.

ՖՕՐԵՇԱՆ. Ֆէրհատ » Ս. Ֆէրհատեան.

ՏՓԽԻՍ. Պ. Նիկողայոս Տ. Ղևոնդեան.

ԿԱԼԿԱԹԱ. Պետրոս էֆ. Հէքիմեան.

ԽՄԲԱԳԻՐ—ՏՆՕՐԷՆ
Կ. Ս. ԻԹԻԻՃԵԱՆ

Ի ՏՊԱՐԱՆԻ ՄԱՍԻՍ ԼՐԱԳՐՈՑ
ՂԱԼԱԹԱ ՆՕՐՕ ԽԱՆ

ԻԼԱՆ

Վակսն թէ.քէրլէ.լի իւէ քլոշ եանի թաս, 66,000 քիլօկրամ.

Տէօքմէ վէ խուրտա թիմուր, 10,000 քիլօկրամ։

Միւսթամէլ թիմուր չիպուք, 573 ատէա.

Միւսթամէլ վէ միճէատէա սու թալուսպասը 13 ատէա.

Հայտար փաշա իսարէսինեէ պուլանան վէ պարատէ ճինս ու մը.քատրը կէօսմէրիէն էշեանէն իսարէի մերքուսէտէ քօմիսիոնը մնասուս մարիֆէթի իլէ պիմիզայիտէ ֆիրուխթ սրանաճաղընատան, վէ կէլէճէք հաղիրանէն օն պիրինճի կիւնի քարտրը դամիսի վերիլէճէյինատէն, թալիպ օլանարէն եէվմի մէզքիւրէ քատար մէզքիւր քօմիսիոնա միբաճատթ էյլէմէլէրի իլան օլունուր։

31 մայիս 1880

Բէսմի կէօմրիւկ վէ քեաֆիֆէի մէսարիֆի միւթեահհիտինէ այիա օլմագ, վէ էսմանը մագպուզ սէնէտաթէնէն վիրուտիկ մուամէլէյի դալէմիյէսինին խիթամինատ Օսմանը լիրասը եիւզ ղրուշ հիսապը իլէ Հարպիյէ խազինէսինատէն վերիլմէք վէ նիմունէսինէ մութապրդ օլմագ չարթը վէ սայիր չերայիթիլէ, ոսդսան ալթը սէնէսի հաղիրանը իպթիտասընատան, ոսդսան եէսի սէնէսի մայիս նիհաեէթինէ դատար չէհրի իքի պին պէշ եիւզ դբյէ կիլիա ասպօնընէն պէհէր դբյէսի իւչ ղրուշ օթուզ պէշ փարայա թալիպի էօհտէսինատէ օլուպ հաղիրանը բումինին ոսդուղընճը սալը կիւնիւնէ դատար հէր կիւն միւնագասասը պիլ իճրա եէվմի մէզքիւրատէ գարարը դամիսի վերիլէճէկինատէն, թէնզիլի ֆիւսամէյէ իթաեէ թալիպ օլանլար, վէ օն պիրինճի չէհարչէնպիհ կիւնիւ սաամ օն պուչուղա դատար, եիւզատ պէշ թէնզիլինէ բաղիպ պուլանանարէն Հարպիյէ նէզարէթի լէվազիմաթ տայիրէսինէ կէլմէլէրի։

Ֆի 2 հաղիրան 96

Բէսմի կէօմրիւկի վէ բուսուսմաթը սայիրէսի վէ հաթապ անպարը իսկէլէսինատէ, վէ եա անպար թարաֆընատան խալիճի Տէրիսէատէթատէ թաեին օլունաճագ իսկէլէատ թէսպիմինէ դատար քեաֆիֆէի մէսարիֆի միւթեահհիտինէ այիա օլմագ, վէ էսմանը թէսպիմինի միւպէյեին վերիլէճէք մագպուզ սէնէտաթէն վիրուտիկ մուամէլէյի դալէմիյէսինին խիթամինատ Օսմանը լիրասը եիւզ ղրուշ հիսապը իլէ, հէման Հարպիյէ խազինէսինատէն վերիլմէք չարթը վէ չերայիթի սայիրէի միւթէֆէրրիսասիէ, ոսդսան ալթը սէնէսի հաղիրանը իպթիտասընատան ոսդսան եէսի սէնէսի մայիս նիհաեէթինէ դատար չէհրի լիւզումի օլուպ միւպաեաա օլունաճագ. իքի եիւզէյի պին գբյէ մանկալ քէօմիւրիւնիւն պէհէր եիւզ գբյէսի օթուզ իքի ղրուշա թալիպի էօհտէսինատէ օլուպ, հաղիրանը բումինին օնընճը սալը կիւնիւնէ դատար հէր կիւն միւնագասասը պիլ իճրա եէվմի մէզքիւրատէ գարարը դամիսի վիրիլէճէկինատէն, թէնզիլի ֆիւսամէյէ իթաեէ թալիպ օլանլարը, վէ օն պիրինճի չէհարչէնպիհ կիւնիւ սաամ օն պուչուղա դատար, եիւզատ պէշ թէնզիլինէ բաղիպ պուլանանարէն Հարպիյէ նէզարէթի լէվազիմաթ տայիրէսինէ կէլմէլէրի։

Ֆի 2 հաղիրան 96

Նանը ազիզ իսարէսինին Գաբանը տագիգ տէյիրմէնինատէ, տօքսան ալթը սէնէսի հաղիրանը Հասըլաթընատան օլարագ պիր մահ զարֆընատա եէվմիյէսինէ իսապէթ իսէն միգտարը տէյիրմէնատէն գալարրրլամագ իւզրէ իքի եիւզ պին գբեէատէն իւչ եիւզ պին գբեէյէ դատար ֆիրուխթ օլունաճագ. քէրէքքատէն պէհէր հաֆթա տէյիրմէնատէն գալարրրլամագ մրգտարրընէն պէհասի սիմ մէճիտիյէ օն տօքուզ ղրուշ հիսապի իլէ նագդատէն վէ բէշինէն հաֆթա իպթիտասինատ տիսզ օլունրպ պատէհու քէրէք թէսլիմ օլընմագ վէ իրթէսի հաֆթալարա տասի պու եօլտա մուամէլէ իտիլէրէք արգասը ալընմագ չարթը վէ չերայիթի սայիրէսի իլէ պէհէր գբեէսի օն բարայա թալիպի էօհտէսինատէ օլուպ, հաղիրանը բումինին տօքուզընճը բաղար իրթէսի կիւնիւ թէքբար մուզայիտէսի պիլ իճրա գարարը գամիսի վիրիլէճէկինատէն, տահա զիյատէ ֆիյամէլէ իշթիրասինէ թալիպ օլանլարը եէվմի մէզքիւրատէ հարպիյէ նէզարէթի լէվազիմաթը ուսուսմիյէ տայիրէսինէ կէլմէլէրի։

2 Հաղիրան 1880

Հարպիյէ խազինէսինին էրղագ պէտք է որ անմիջապէս անկէ գործածեն։ Արդէն Պոլսոյ և գաւառաց մէջ ճանչցուած է աս դեղը ու անով բժշկուողները գիտեն անոր յարգը։ Նախ ուրիշ տրամի չափ հինգ-եօթ խմելու է իրրև մաքրական դեղ ու ետքը աս ջերմի դեղէն (ջերմը չբռնած) օրը չորս անգամ մէյմէկ անուշի գրգալ ու ջրի հետ խառնելով խմելու է, անմիջապէս կանցնի։ Ցոյցոց աւելի քի չ տայու է. կը ծախուի Կ. Պոլիս Ղալաթիա Մինասեան և ընկերաց Ամերիկայի մաղազան։

Ա-ՐԵՎԱԼՅԱՆ ԵՂԷՐ

Ամէն օր կը հրատարակուի՝ բաց 'ի կիրակի և տօն օրերէ։

Բաժանորդագրութեան տեղն է Ղալաթիա Սանտրգճրլար Ճառտէսի թիւ 198, Նօրօ խան Մատիսի խրգրատունը։ Իսկ գաւառաց մէջ հետեւեալ հաղարարձուաց գրասենեակները.

ԿԱՐԻՆ. Յ. Յովհաննէս էֆ. Տ. Մելքիսեդեկեան.

ԵՐԶՆԿԱ. Յ. Շաւարշ էֆ.

ՍԵԲԱՍՏԻԱ. Նազարէթ էֆ. Յ. Խաչատրեանց.

ՍԱՄՍՈՒՆ. Եղուարդ էֆ. Մուրատեան.

ԿԻՐԱՍՈՒՆ. Գ. էֆ. Խ. Մազմանեան.

ՌՈՏՈՍԹՕ. Արժ. Տ. Արիստակէս աւագ քահանայ Ֆէչեան.

ԶՄԻՒՌՆԻԱ. Աբրահամ էֆ. Պէրզամանեան.

ՆԻԿՈՄԻԴԻԱ. Խորէն էֆ. Էսկիճեան.

ՏՐԱՊԻԶՈՆ. Ս. Եղիազարեան էֆ.

ԵՒԴՈԿԻԱ.

ԲԱՐԲԵՐԴ և ՏԷՐՍԻՄ. Կիրակոս էֆ. Ս. Ղազանճեան.

ՄՈՒՇ. Յակոբ էֆ. Ծերունեան.

ՎԱՆ.

ԲԵՐԻԱ. Սեղբակ » Խարաճեան.

ՏԻԳՐԱՆԱԿԵՐՏ. Թովմաս էֆ. Թաշճեան.

ԵԴԵՍԻԱ. Գէորգ էֆ. Ոսկերչեան.

ՖՕՐԵՇԱՆ. Ֆէրհատ » Ս. Ֆէրհատեան.

ՏՓԽԻՍ. Պ. Նիկողայոս Տ. Ղևոնդեան.

ԿԱԼԿԱԹԱ. Պետրոս էֆ. Հէքիմեան.

ԽՄԲԱԳԻՐ—ՏՆՕՐԷՆ
Կ. Ս. ԻԹԻԻՃԵԱՆ

Ի ՏՊԱՐԱՆԻ ՄԱՍԻՍ ԼՐԱԳՐՈՑ
ՂԱԼԱԹԱ ՆՕՐՕ ԽԱՆ